
DE CEALALTĂ PARTE A BARICADEI
Demnitari comuniști în Revoluția din Decembrie 1989

VIOREL DOMENICO

DE CEALALTĂ PARTE A BARICADEI

Demnitari comuniști în Revoluția
din Decembrie 1989

Editura IRRD
București, 2012

Redactor de carte: Viorela Dobre
Copertă si tehnoeditare: Alexandru Diaconu
Lector: Ștefan Diaconu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DOMENICO, VIOREL

De cealaltă parte a Baricadei : demnitari comuniști
în Revoluția din Decembrie 1989 / Viorel Domenico. -

București : Editura Institutului Revoluției Române din
Decembrie 1989, 2012

ISBN 978-973-85888-0-6

94(498)"1989.12"

ISBN 978-973-85888-0-6

Argument

Pentru ca balanța istoriei să fie echilibrată, pe talerele acesteia se cuvin așezate greutatea pe măsură.

În cazul Revoluției române, așa s-a întâmplat cu dihotomia revoluție/lovitură de stat, argumentele pro și contra sunt sensibil egale.

Dezechilibru major apare în cazul forțelor aflate în conflict.

De o parte a Baricadei, sunt revoluționarii și populația revoltată, iar pe versantul opus abia de se zăresc, deocamdată, ceva forțe de opoziție, incoerent conturate. Cu alte cuvinte, de o parte învingătorii – frumoși, curați, curajoși până la sacrificiu – de cealaltă o ceată în ceață, o haită de nevolnici.

Este un fel de realism socialist resuscitat: glorioasa armată română în luptă cu răul absolut reprezentat de oameni fără însușiri, de urangutani, de schelete și fantome.

Ca și în anii '50, ne întrebăm firesc: dacă revoluționarii din Decembrie 1989 au obținut o victorie istorică (este, într-adevăr, o victorie istorică!), cu cine s-au luptat ei eroic? Cu morile de vânt? De la cine au smuls ei victoria? De la niște secături neputincioase? Pentru că o victorie este cu atât mai valoroasă, cu cât adversarul este mai puternic!

Fără cealaltă parte, Baricada n-ar fi existat. Fără încrâncenările de atunci se pierde nimbul și se macină temelii victoriei. Fără a fi pusă în evidență partea adversă – puterea, inteligența, viclenia, dramele și destinele consumate de cealaltă parte a Baricadei – Revoluția n-ar fi decât un marș triumfal prin istorie!

Sigur, structurile regimului Ceaușescu erau cariate, în rândul nomenclaturii fuseseră promovați oameni de un profesionalism îndoielnic, iar activismul lor se diminuase până la apatie, dar în situație de criză majoră, Ceaușescu avea încă puterea de a mobiliza forțe și resurse pentru apărarea „epocii de aur”.

Ca atare, în Decembrie 1989, lupta a fost acerbă. La început forțele regimului au fost covârșitoare în raport cu dorința de schimbare a maselor revoltate, pe parcurs cele două entități aflate în conflict s-au echilibrat pentru ca, în final, odată cu ieșirea masivă a muncitorilor în stradă, adversarul să cedeze fără condiții.

Or, dacă se tot continuă cu Făt Frumos din Lacrimă, fără să apelăm și la Balaurul cu Șapte Capete, riscăm să creăm o imagine falsă, de mucava sau de ghips a Revoluției Române.

Sigur, pentru istoria recentă este de preferat să se prezinte partea solară a Revoluției, dar pentru istoria de departe este oare profitabilă această abordare trunchiată, schematică și stânjenitoare a realității?

Dacă în Decembrie 1989, ne-am luptat cu un Ceaușescu tembел, cu un Dăscălescu și Bobu depășiți de situație, cu neisprăviți ca Dincă și Postelnicu, cu o Armată și o Securitate neinstruite și prost conduse, cu o nomenclatură incapabilă și lașă – câtă valoare mai are ridicarea pe pedestal a revoluționarilor?

Asta să fi fost realitatea de atunci, de acolo?

GUVERNAREA VERDEȚ

- 22 decembrie 1989 în C.C.,
între orele 12.08 – 23.00 -

DOCUMENT AL REVOLUȚIEI – MARCA DĂSCĂLESCU

Primul act de cedare a regimului comunist în confruntarea cu forțele revoluționare din Decembrie 1989 a fost ordinul dat de Nicolae Ceaușescu, în seara de 20 decembrie, de eliberare a protestatarilor reținuți și arestați în Penitenciarul din str. Popa Șapcă din Timișoara. Ordinul a fost reiterat în 22 decembrie, imediat după fuga lui Ceaușescu din C.C., și privea eliberarea tuturor celor reținuți cu prilejul evenimentelor din întreaga țară.

Despre momentul în care revoluționarii bucureșteni au obținut acordul prim-ministrului Constantin Dăscălescu de elaborare a acestui document a povestit captivant col. (r) Iordan Rădulescu*.

Iordan Rădulescu: *Eram într-o încăpere foarte mare din C.C., la etajul 1. Erau câteva sute de oameni. Eram îmbrăcat în haine de colonel, cu haină de piele pe deasupra, cu însemne de culoare verde, cum au grănicerii.*

Acolo era și Dăscălescu, responsabil de cei arestați și duși la Jilava și la alte închisori și pușcării. Am început să căutam o coală de hârtie și nu am găsit. Eram în Cabinetul 2. Vă dau cuvântul meu că nu am găsit o coală de hârtie. Tot căutând, dau peste o cutie de 20-25 cm., din carton. În cutie era un dosar roz.

*Și mă apuc eu și am făcut următorul decret, fără să consult pe nimeni. Scriu: **Puneți în libertate toți deținuții politici reținuți în perioada 16, 17, 18, 19, 20, 21 decembrie 1989. Deținuții de drept comun rămân în stare de arest. Semnează: primul ministru al R.S.R., Constantin Dăscălescu.***

Când m-am dus cu hârtia la Dăscălescu, hârtia era de fapt o copertă a dosarului roz, foarte tacticos își pune ochela-

---

* Ofițer de grăniceri, expulzat din armată în regimul Ceaușescu. În 22 decembrie 1989, pătrunde în sediul C.C. cu primii revoluționari și vorbește mulțimilor din Balconul clădirii.

rii și îmi spune: „Tovarășe ofițer, eu nu am voie să semnez decrete”. M-a cutremurat puțin. Mi s-a părut că nu-și dă seama în ce situație e. „Dar cine are dreptul să semneze?” „Tovarășul!” Mă duc acum și fac altă hârtie”, îi spun.

„Eu nu pot să semnez decrete”!. „Dar ce aveți voie să semnați?” „Numai hotărâri ale Consiliului de Miniștri”. „Bun. Atunci, schimb titlul”. Scriu hârtia cu Hotărârea Consiliului de Miniștri. Mă duc din nou la el. „Da, dar dumneavoastră, acum trebuie să convocați Consiliul de Miniștri, că dumneavoastră conduceți”. „Domnule Dăscălescu, eu sunt de mulți ani în armată și știu foarte bine că miniștrii au voie să semneze ordine. Mai fac o hârtie cu un Ordin special și o veți semna pe aceea”. M-am dus, am scris Ordin special. Se uită el și spune: „Tovarășe ofițer, ordinele le semnează miniștrii, nu primul ministru, așa cum ați spus dumneavoastră; eu nu pot să semnez”. Vasile Nicolcioiu, care se afla lângă el, care era consilierul lui Nicolae Ceaușescu și șef al Protocolului de Stat – el s-a recomandat – îmi spune: „Dați să semnez eu, că semnătura mea o cunosc toți miniștrii, inclusiv Miliția și Securitatea și este executorie până vine tovarășul să o semneze”. După ce a semnat Vasile Nicolcioiu, Dăscălescu spune: „Dați să semnez și eu”. Și a semnat.

Cu acest document m-am dus la Inspectoratul General al Miliției...” („Oamenii Revoluției”, Ed. I.R.R.D., 2011, p. 255-256).

Despre același moment, colonelul(r) Iordan Rădulescu depune mărturie și la Procuratura Generală în data de 7 mai 1990.

La un moment dat, „a apărut ideea să se facă un decret pentru eliberarea tuturor deținuților politici. Personal, am redactat **împreună cu completări colective** acest prin decret, pe care l-am intitulat **Decret special**. În esență, acesta cuprindea: eliberarea imediată a **deținuților politici** și a tuturor persoanelor reținute din motive politice în perioada 16-21.XII.1989, exceptându-se deținuții sau reținuții din motive de drept comun.

Apărând în mijlocul nostru domnul Constantin Dăscălescu (**fîind cel mai mare în funcție**), i-am cerut să-l semneze. Inițial a refuzat spunând că **nu știe dacă mai este dânsul șeful guvernului**. I-am spus atunci că lista deținuților politici și reținuții din perioada 16-21.XII.1989 s-a făcut sub conducerea dânsului, așa că este rugat să semneze acest decret. L-a sem-

nat, iar domnul Nicolcioiu s-a oferit și dânsul să-l semneze din partea Cancelariei C.C.

ORDIN SPECIAL

Luată în calcul măsurile și
 liberată totuși reținerii făcute
 din cauza disfuncțiilor de securitate
 avute în Capitală și țară începând
 cu zilele de 15-16-17-18 și 19.12.1989
 DĂRĂMĂȚĂ SE DREPT CORPUL VOI RĂDULESCU
 PĂ LOC SUB STARE DE LEGE.

22.12.1989
 BOCARCIU

JONAH GOVERNORUL R.S.R.
 Am semnat în stare de
 libertate și veselie de vreme

J. Bocarciu
 J. Bocarciu

Privind cu atenție documentul (vezi manuscrisul!), constatăm că **Ordinul Special** se referă la reținerii din perioada „15-16-17-18 și 19.12.1989” și nu la cei din perioada 16-21 decembrie, cum face vorbire colonelul Rădulescu. Mai mult decât atât, în Arhiva M.I. se păstrează forma originală a documentului cu referire „la reținerii din Capitală și din țară... începând cu zilele de 15, 16, 17, 18 și 19 decembrie 1989”. („Anul nou se naște în sânge. Raport al M.I. privind evenimentele din Decembrie 1989”, Ed. Pan, 1998, p.48), iar Nota telefonică primită la Inspectoratul Județean al M.I. Deva confirmă aceeași formulare.

În data de 22.12.1989
Răspund Generalului
născut este un copil
Spitska Emil
Data la 29. Dec. 1993
Adresa SPIITSKA EHIL
Data Co 2200
Aleca
Pauzelutei BL 27 es. op/ de
fapt dăunătoare
Ordin Special
Sunt în mod imediat necesari și
eliberați toți reținuții făcuți
cu ocazia diferitelor demonstrații
din capitală și din țară în
perioada 15. 16. 17. 18. 19 decembrie 89
Reținuții de obște cumu vor
rămân pe loc.
Se face Guvernul
Col. Iordan Rădulescu

Să fie o greșeală de redactare a textului? Ar fi fost posibilă în acea viermuială și în acel vacarm, în acea stare de balamuc care tronau în C.C. imediat după asaltarea clădirii de către revoluționari. Și totuși, în baza acestui Ordin Special, cu o redactare eronată, au fost eliberați toți cei arestați în Capitală și în țară în perioada 16-22 decembrie 1989.

Cum a fost posibil?

În mărturia sa, colonelul Iordan Rădulescu ne prezintă un Dăscălescu precaut, reticent, timorat poate, care caută să tragă de timp, să amâne sau chiar să refuze riscul angajării într-un moment în care șeful statului abia părăsise sediul puterii centrale.

Să nu uităm, însă, că în 20 decembrie, Constantin Dăscălescu, însoțit de Emil Bobu, fusese trimis la Timișoara pen-

tru a dialoga cu protestatarii în încercarea de aplanare a conflictului. Cu acest prilej, la presiunea maselor revoltate, Dăscălescu obține de la Ceaușescu aprobarea de eliberare a timișorenilor arestați în perioada 16-19 decembrie 1989. Așa se face că, în baza acestui ordin, în seara de 20 decembrie, timișorenii încarcerați au fost eliberați.

Inteligent și viclean, abil, politician versat, conștient de situația încă neclară a momentului, Dăscălescu a reușit să-și impună punctul de vedere în relația cu revoluționarii. Cât timp s-au purtat negocierile privind forma documentului (decret, hotărâre, ordin), Dăscălescu a impus/dictat și un alt conținut, sinonim cu cel aprobat de Nicolae Ceaușescu pentru Timișoara. În acest fel, el nu și-a asumat niciun risc, avea aprobarea Tovarășului.

Cazul este însă și mai complicat, ținând seama de situația existentă în acel moment în C.C. O.K.-ul pentru semnarea acestui document, în forma cerută de revoluționari și modificată din proprie inițiativă de Constantin Dăscălescu, îl dăduse... Ilie Verdeț. Același ordin îl primise de la Verdeț și generalul Iulian Vlad, șeful Securității, care l-a transmis telefonic, în teritoriu. Așa se explică de ce Nota Telefonică, scrisă, avea conținutul Ordinului special semnat de Dăscălescu, dar a fost executat ordinul verbal al generalului Iulian Vlad, cu extindere pentru zilele de 21 și 22 decembrie 1989.

ECUAȚIA VERDEȚ

În seara de 21, când manifestațiile erau la apogeu, atât în centrul Capitalei, cât și în Timișoara, Arad, Cluj, Reșița, în multe alte localități, iar soluția militară devenise inoperabilă pentru salvarea regimului, Nicolae Ceaușescu apelează la varianta politică de rezolvare a crizei. În locul generalului Milea, compromis în fața populației prin conducerea brutală a acțiunilor de stopare a revoltei bucureștenilor, îl cheamă de la Timișoara pe generalul Stănculescu, iar prim-ministrul C. Dăscălescu urma să fie schimbat – în locul acestuia fiind desemnat să îndeplinească prerogative guvernamentale – până la calmarea situației și numirea unui alt prim-ministru, Ilie Verdeț. Așa cum mărturisește Constantin Manea în fața Comisiei parlamentare pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, când Ceaușescu a dat ordin să fie adus generalul Stănculescu de la Timișoara, „a fost căutat și Ilie Verdeț, să vină de urgență la Cabinetul 1”.

„Într-un târziu mi-a zis să-i chem pe cei trei (Verdeț, Burcă, Vâlcu) – să fi fost după ora 20.00. Întâi i-a întâmpinat ea. La intrarea lor în anticamera lui Nicolae Ceaușescu, ea era de față, el era în birou cu ușa închisă. Deci, ea i-a întâmpinat pe cei trei și le-a spus: vedeți cum se dezvoltă lucrurile; pentru ce am muncit și luptat noi?”

Apoi a ieșit și el. Ea a intrat în birou cu Vâlcu și Burcă, iar Nicolae Ceaușescu a rămas în anticameră cu Verdeț.

Am fost de față când Verdeț i-a propus lui Nicolae Ceaușescu, având în vedere situația, să se caute o înțelegere cu cei care sunt deja instalați și au făcut o baricadă, în față la Intercontinental, iar în fața lor s-au mobilizat deja trupe, și nu e bine, că se încordează situația. poate că formează manifestații din piață o delegație care să fie primită de cine crede el, poate chiar de el. În orice caz să se găsească o cale de mediere, să nu se apeleze la forță, că nu e bine. La care Nicolae Ceaușescu a fost foarte receptiv, atent, dar nu au mai conti-

nuat discuția acolo, ci au intrat în birou. După cca. 10 minute au ieșit toți trei (din cabinetul Elenei Ceaușescu se putea intra direct la Nicolae Ceaușescu, n.n.). După aceea au mai intrat Vlad, Postelnicu... (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma nr. 23, p. 26-27).

În contextul întâlnirii de la ora 20.00, să amintim că aceasta era, în fapt, a doua întrevedere tete-à-tete Ceaușescu-Ilie Verdeț din acea zi. Secretarul personal al șefului statului, Mihail Hârjeu, declară că, după spargerea mitingului de la ora 12.00, „când se mai liniștiseră lucrurile, când lucrurile începuseră să intre în albia lor, cred că după ora 16.00... Ilie Verdeț a venit singur la Cabinet, a intrat și a stat de vorbă cu Ceaușescu, circa 10 minute.” (Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma nr.40, p.26) A doua zi, în 22 decembrie, după „moartea” generalului Milea și venirea în C.C. a generalului Stănculescu, Nicolae Ceaușescu a avut o altă întâlnire cu Ilie Verdeț. *M-am dus la el și l-am găsit într-o stare deplorabilă. I-am spus: „Situația este deosebită, trebuie luate neapărat măsuri politice, de urgență, acum trebuie început cu altceva. Să nu se tragă în oameni”. La care a spus: „Nu s-a tras și nu se va trage în oameni. Te asigur”. Sigur, **n-a fost aceasta singura frază.** „Îți cunosc părerea, cred că ai dreptate”, a încheiat Ceaușescu. (Ilie Verdeț, „In memoriam...”, interviu luat de Adrian Păunescu și publicat în Ed. „Totuși iubirea”, f.a., p. 85-86).*

În fața Comisiei parlamentare pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Ilie Verdeț declară: *În jurul orei 10.00, m-am dus la Ceaușescu... Am discutat la el în birou. Am găsit un Ceaușescu pe care nu-l mai cunoșteam, complet lipsit de concentrare, era pierdut... I-am spus că vreau să nu se tragă, iar el: că cine mi-a spus mie că se trage? I-am spus că nu trebuie să mi se spună, că văd cum sunt dispozitivele în piață și concentrarea care s-a făcut și sunt sigur că suntem la un pas de o confruntare sângeroasă și aceasta nu trebuie să aibă loc sub nici o formă și că acum avem nevoie de o soluție politică. A insistat să-i spun ce soluție, iar eu i-am răspuns: măcar ce a făcut Cuza!*

Ne-am despărțit și mi-a dat asigurări că nu se va trage și că nu s-a tras”. (Stenograma nr.47, p.16).

Cu puțin timp înainte, generalul Ilie Ceaușescu avusese